

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po čošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. oktobra 1899.

Politiški oddelek.

Novo ministrstvo.

Po devetdnevnih pogajanjih in po osebni intervenciji cesarjevi se je končno posrečilo, sestaviti uradniško ministrstvo, čegar imenovanje je bilo razglašeno v torek.

Novo ministrstvo je sestavljeno tako-le: grof Clary-Aldringen, doslej namestnik na Štajerskem, je začasno prevzel predsedništvo in ministrstvo poljedelstva, grof Welsersheimb, že veliko let v raznih kabinetih minister domobranstva, je zopet prevzel ta portfelj, kakor je tudi železniški minister v prejšnjem kabinetu, vitez Wittek, prešel v isti lastnosti v novo vlado. Ministrstvo notranjih del je prevzel sekcijski šef dr. Ernest pl. Körber, ministrstvo pravosodja je prevzel dosedanji višjesodni predsednik v Trstu vitez Kindinger, minister za Gališko pa je postal ministrijalni svetnik Chledowski. Ostala ministrstva so dobila samo voditelje in sicer je postal sekcijski šef Hartel voditelj naučnega ministrstva, sekcijski šef Stibral voditelj trgovinskega ministrstva, sekcijski šef Kniažoliucki voditelj finančnega ministrstva.

Novo ministrstvo ima značaj prehodne vlade. Naloga mu bo, izvršiti volitev v delegacije, a da se to omogoči, hoče brezpogojno razveljaviti jezikovne naredbe za Češko in Moravsko, pozneje pa predložiti parlamentu jezikovni zakon.

O tem novem ministrstvu se pravi, da bo nevtrarno, to se pravi, da ne bo ne desničarsko in ne levičarsko, da bo vsem narodom in vsem strankam jednako dobrohotno. To je pač gola fraza in družega čisto nič, kakor je bila le fraza o raznih vladah, stoječih nad strankami.

Osebe se ne dajo ločiti od stvari in če si ogledamo osebe, iz katerih je sestavljeno novo ministrstvo, vidimo hitro, pri čem da smo. Razen dveh poljskih uradnikov, ki pa nimata nikakega proniciranega političnega lica, so vsi novi ministri Nemci in po svojem političnem prepri-

čanja nemški centralisti ter odločni nasprotniki slovanskih narodnih prizadevanj. Govori se sicer o treznosti in koncilijantnosti novih ministrov, ali to so same besede, ne ktere so v realnem življenju nič ne da.

Dejanja bodo pokazala, kaki so novi ministri in ker bo prvo dejanje nove vlade to, da razveljavi po načelu ravnopravnosti in ravnorednosti sestavljen jezikovne naredbe za Češko in za Moravsko, da torej izvrši slovesno negacijo načela ravnopravnosti obsezajoče dejanje, ni nikakih dvomov v ciljih in vodilnih načelih novega ministrstva.

To spoznanje je tudi narekovalo stališče vsem strankam. Nemške obstrukcijske stranke so se nove vlade oklenile z vso navdušenostjo in ljubeznijo in prav nič ne taje, da pomenja imenovanje Clary-Körberjevega ministrstva popolno zmago njihovih načel. Tudi Wolf je zadovoljen in če zahteva sedaj, da naj se s prestolnim ogovorom zagotovi Nemcem, da se jim ta pridobitev sploh več ne odvzame, govori iz njega le strah pred eventualnimi posledicami, odpora slovanskih strank, strah, da bi slovanske stranke utegnile venderle tudi v tem novem boju zmagati in Nemcem njih pridobitev zopet iz rok strgati.

Slovanske stranke nikakor niso vesele novega ministrstva. Pričakovati so smele pač drugačnega izida krize, v kateri so z brezprimernim samozatajevanjem podpirala vsa prizadevanja v obrambo državne ideje in habsburške dinastije. Kaže se, da bodo slovanske stranke novo ministrstvo pri prvi priliki strmoglavile. To je tudi neizogibno potrebno v slovanskem interesu, zakaj če se to ne zgodi, sledilo bode Clary-Körberjevi vladi koalicijsko ministrstvo, v kateri za Čehi in Slovence ne bo prostora, ministrstvo, ki bo uveljavilo nemški binkoštni program, kar pomeni za nas narodno smrt.

Zato pa morajo naši poslanci imeti zlasti dvoje pred očmi, da ohranijo solidarnost desnice in zlasti solidarnost s Čehi in da odstranijo novo ministrstvo. Ne morda iz

strahu pred njim, nego vsled tega, ker se zamore po tem ministrstvu premeniti parlamentarna konstelacija tako, da pridemo pod nož nemškega binkoštnega programa.

Politični pregled.

Državni zbor. — V kratkem in najbrž že dne 17. oktobra se zopet snide državni zbor. Dne 3. oktobra je novi ministrski predsednik grof Clary poklical k sebi poglavarja nemških obstrukcijskih strank in se, ne da bi se količkaj zmenil za parlamentarno večino, ž njimi dogovoril, kako se odkrižati sedanjega predsedništva poslanske zbornice. Sklenilo se je, naj vlada zaključi tekoče zasedanje. S tem nastane potreba izvoliti novo predsedništvo. Prvi predsednik dr. Fuchs sam ne mara biti več izvoljen, podpredsednika Ferjančiča pa Nemci ne marajo. Najbrž postane predsednik Kathrein, podpredsednik pa kak član obstrukcije, tako da bo vsa družba nemška in se bo koj v sestavi pokazala prevlada nemštva v državi.

Kaj pravijo stranke? — V desuici združene stranke so še jedine, ali dolgo ne bodo jedine ostale. Vse kaže, da je v njih nastalo nesporazumljenje in da ne bodo dolgo hodile pod komando starega Jaworskega. Čehi so za odločno opozicijo in morda tudi za obstrukcijo. Slednje se ne bodo oprijeli, dokler bo ž njimi desnica solidarna, ali je vsaj ne bodo tirali v dunajskem parlamentu, nego doma na Češkem. Toda ta solidarnost desnice ni Bog ve koliko vredna. O stališču slovenskih poslancev ne govorimo. To še ni določeno in je odvisno od raznih okolnosti. Dobvo voljo, ostati v desnici, imajo Slovenci. Ali v klubu poljskih poslancev in v klubu nemške katoliške stranke ni vse tako, kakor bi moralo biti. V poljskem klubu ni bilo nikdar popolnega soglasja, zdaj ga je manj kakor kdaj poprej. Bilinski zastopa stališče, da naj Poljaki ostanejo na vsak način ob strani čeških poslancev. Jaworski nasprotuje temu, češ, da Poljaki ne smejo tirati preostre opozicije in da morajo vedno ostati državna stranka. Mogoče je, da zmaga Bilinski, toda gotovo štoto nikakor ni. Nasprotno, če bi Čehi vsled le navidezne opozicije desnice hoteli začeti resno obstrukcijo, bi se poljski klub najbrž od njih ločil. Tudi v nemški katoliški stranki vre. Kathrein sili na to, naj bi se stranka približala nemškim obstrukcionistom in se dogovorila ž njimi na podlagi nemškega binkoštnega programa na skupno vladanje proti Čehom in Slovincem, dočim je Ebenhoch temu odločno nasproten in hoče, naj ostane straka pri desnici. Kako se razmere zasučejo, to vedi sam Bog, ali bojimo se zelo, da za nas Slovence prav slabo.

Čehi in jezikovne naredbe. Vlada razveljavi že te dni Gautscheve jezikovne naredbe za Češko in za Moravsko in uveljavi začasno prejšnje Stremayrove. Čehi so se nasproti tej eventuvalnosti postavili na stališče, da tudi po razveljavljenju jezikovnih naredb ostane češčena v celem obsegu češkega kraljestva popolnoma ravnopravna z nemščino in v smislu kabinetnega ukaza cesarja Ferdinanda iz l. 1848., katerega je nejvišje sodišče v plenisimarni seji priznal, kot zakon in ga vsem sodiščem na Češkem intimiralo z naročilom, da se morajo po njem ravnati. Zakonov pa nobena ministrska naredba ne more razveljaviti in če bi se vlada izvrševanju tega zakona zoperstavljala, bi Čehi mogli predlagati, na se obtoži. Čehi imajo v tem zakonu izborna in znamenito podlago za svoje težnje in iz njihovega poziva, naj se vsi češki sodniki drže tega zakona, izhaja jasno, da pričakujejo, da se bodo češki sodniki izvršuje ta zakon uprli vladnim naredbam, kar vsled sodnikove neodvisnosti lahko store.

Srbija. — Milan se je nasitil krvi. Zadnje dni je odpravil obsodno stanje v Belem gradu in naglo sodišče. Zdaj bodo nenavadna sodišča opravljala razbojniška posla, ki jim

jih poverja Milan. Čuje se, da se bo v prihodnjem zasedanju delegacij razpravljalo o razmerju mej Avstrijo in Milanom, kar bi bila jedna pglavitnih dolžnostij vseh slovanskih delegatov.

Novice iz Češke.

(Dalje)

Pod besedo „narodno gospodarstvo“ razumemo kompleks gospodarske činnosti naroda — ali ne vsakega naroda, temveč samo naroda politično samostalnega. To omejitev je treba razložiti potom zgodovine. Spis, v katerem najprvo nahajamo naziv „economie politique“, katerim se v romanskih jezikih in v angleščini še sedaj narodogospodarska veda naznačuje, znani „Traité de l' économie politique“ od Monchretien de Vatteville, izdani l. 1615. Govori o obrtni, trgovski in finančni politiki. Razume se, da je tedanja doba imela na vesti, da obsega spis Monchretienov politične, t. j. do gospodarske politike spadajoče poznatke. Ne smemo pozabiti, da je to bilo v dobi merkantilizma, kateremu je bil — kakor naznačuje naslov prvega sistematičnega spisa o vzrokih narodnega (seveda se tu razume narod o političnem smislu) blagostanja napisanega od Neapolitanca Antonija Serry „Trattato come far abbondare.“ — glavni predmet narodogospodarskega iskanja, kako narediti v državah, katere nimajo zlatih in srebrnih rud, nadbit dragih kovin, resp. navzet bogastva. Po zaslugi fizikratizma in šole Šmitove, ki sta zanikovala sleherno vmešavanje države v gospodarske izjave, se je v drugi polovici minulega stoletja in v obče v tem stoletju sistem gospodarskih poznatkov, ki so bili obstrahovani od gospodarske delavnosti ljudske, brez obzira na razkosano ljudsko družbo v državi.

Obe vrsti teh poznatkov, katerih jedni najnovejši poravnavajo o gospodarski delavnosti pojedincev, prisljevanih z željo, da zadoste svojim potrebam, drugi — starejši — o delavnosti vlad, katere podpirajo omenjeno delavnost pojedincev, tvorečih političen narod, sta spojena skupaj še z finančno vedo v jedni vedi, katera se naziva bodi politična ekonomija, bodi narodogospodarstvo, bodi narodogospodarska veda. Korektno bi se morale tu razločevati tri samostalne vede, gospodarska, finančna in gospodarsko-politična.

Gospodarstvo naroda, kateri nima politične samostalnosti, pak je sedaj, v kolikor nam je znano, ni bilo še predmetom znanstvenega razmotrivanja. Za naše slovenske razmere je tedaj zaključek tega-le razmišljanja, da nas narodogospodarska veda sicer more poučiti o tem kako se večja in večja blagostan pojedincev in kakšna bi morala biti avstrijska politika, da bi došli avstrijski državljani do največjega blagostanja, resp. t. v istini, kateri imajo vpliv na vladino moč, nikdar pa, kako si naj